

Svenska sagor i svenskt landsmål.

Af

G. *Djurklou.*

Samlandet af de ännu kvarvarande lemningarna af våra mer och mer försvinnande munarter har blifvit en angelägenhet, som med synnerlig värma omfattats af den studerande ungdomen vid våra högre lärosäten och der framkallat s. k. landsmålsföreningar, af hvilkas verksamhet, ordnad på ett lika enkelt som praktiskt sätt, man med allt skäl kan vänta goda resultat*). Detta, redan i och för sig en glädjande företeelse, innebär dessutom grundade förhoppningar att de nationelt egendomliga föreställningar, hvilka vid ett flitigt sökande i munarternas förrådskamrar der öfverallt framträda, äfven skola blifva föremål för samma uppmärksamhet. Man bör derföre kunna emotse jemväl ett upptecknande af de minnen af framfarna tiders tro och lif, som i våra sagor, sägner, visor, ordspråk, gåtor, skrock m. m. ännu fortleva på folkets läppar och omsluta en rik skatt af icke blott outhärliga upplysningar om det lif, som i folkspråket sökt sig uttryck och således bäst kan förklara detsamma, utan äfven ytterst märkeliga, om ock förvirrade erinringar från urgamla mythiska föreställningar af högre ålder än dem, vi lärt att känna i Eddorna och den äldre isländska literaturen.

*) Bildandet af dylika föreningar vid våra högskolor var en tanke, som för nära 200 år sedan föresväfvade *Nils Tjällman*. Den upptogs åter af *C. J. L. Almqvist* under en mera praktisk form, ehuru utan påföljd. För 22 år sedan omfattades ett dylikt förslag med värma af åtminstone 4 med förf. liktänkande kamrater vid Upsala universitet, men kunde ej heller då realiseras. Det är derföre en sann tillfredsställelse att förnimma det andra förhållanden nu inträdt och att hvad förf. 1856 yttrade (Några ord om Svenska Landskapsmålen sid. 24 och 25) såsom en förhoppning omsider blifvit verklighet.

Härom vore ganska mycket att säga, men för denna gång vilja vi endast fästa oss vid folksagorna.

Af dessa ega några sitt egentliga intresse för deras vidsträckta geografiska spridning, då de till sina grunddrag finnas, om ej alldeles lika, dock fullt igenkänliga hos de mest skilda folk, och således steg för steg kunna följas till deras ursprungliga hem, hvilket ytterst sällan torde befinnas vara Norden. Så väl af detta skäl som för deras romantiska innehåll hafva de länge varit ett föremål för forskares uppmärksamhet, och hos oss hafva vi en ganska rik samling, ordnad genom *Hyllén-Cavallii* och *Stephens'*, förenade omsorger. Utom dessa finnes dock en mängd andra sagor, parabler, m. m., der ett nordiskt ursprung är omisskänneligt och der den nationella humorn mer eller mindre otyglad framträder. Dem har man allt för mycket förbisett. Visserligen erbjuda de ej samma allmänna intresse som de romantiska sagorna, men detta oakadt äro de af ganska stor betydelse för den nordiske kulturforskaren, som måste sträfva att vinna kunskap om folklynnnet i alla dess olika skiftningar, och derföre icke kan vara belåten med den något ensidiga uppfattning, som de förra i förening med de romantiska folkvisorna hitintills framkallat. Det magiskt poetiska skimmer, som för den tysk-romantiska skolan i början af detta århundrade stälde vårt folklif i ett behagligt tjusande halfdunkel, hvarur en »sorg i rosenröd» framskymtade, måste till en viss grad skingras. Detta kan möjligen vara beklagligt, men sanningen och den helgjutna bilden fordrar det, då forskningen, som mer och mer tränger ned på djupet af folklivet, redan visat och framdeles skall ännu tydligare ådagalägga, att denna skolas uppfattning, så poetiskt skön den än kan vara, likväl icke är alldeles riktig. Det är visserligen och skall alltid blifva en sanning att Nordens folk bevarat många och herrliga minnen af medeltidens ridderliga anda; men samma folklif, som så troget bibehållit dessa, kan dock uppvisa tillräckligt många andra, som röja en mera urnordisk friskhet, obändig kraft, liflighet och humor, och dessa kunna ej utan att träda sanningen för nära alldeles skjutas undan vid folkcharakterens bedömande. Vi få således icke förnämt rynka näsan åt den folkdiktning, som i detta fall kan vara upplysande; och om äfven mycket finnes deribland, som ej är skönt i egentlig mening, så uppväges denna brist af det praktiska förstånd, den lifliga uppfattning och fyndighet, som der gifva

sig tillkänna. Till dessa höra så väl de rent nordiska sagorna och sägnerna som de talrika, stundom alltför djerfva skämtesagorna, putslustiga berättelserna och lärorika parablerna. De skilja sig från de romantiska sagorna äfven derutinnan, att de merändels uppvuxit ur allmogens egna föreställningar, då dessa deremot ega en mera universell karakter och kunna anses såsom hela folkets, ja icke sällan hela den Ariska stammens gemensamma tillhörighet*). Häraf följer ock, att om de sednare väl lämpa sig för det vanliga skriftspråket, de förra deremot icke gerna, utan att förlora sin ursprungliga karakter, kunna undvara den för dem mera passande klädnad, som allmogemålen erbjuda, eller ock måste skriftspråket här så mycket som möjligt lämpas efter den muntliga framställningens egenheter. Detta försvårar deras offentliggörande. Och ehuru samma frihet i ämnets behandling, som icke kan beröfvas den muntlige berättaren, måste medgifvas den skriftlige upptecknaren, ligga dock många stöttestenar i hans väg om berättelsen skall i landsmål återgifvas. Å ena sidan möter svårigheten för honom, den bildade mannen, att naturtroget återgifva allmogens i olika landsorter helt olika sätt att berätta, hvilket endast genom ett noga aktgifvande på olika sagoförtäljares ofta vidt skilda framställning af samma saga kan vinnas, och å den andra frestas han af en farlig benägenhet att göra inflickandet af ovanliga ord och uttryck till en hufvudsak, hvarigenom framställningen blifver mera tvungen och tröttande. Att *väl* berätta en saga är i vår tid en sällsynt konst. Det för 30 år sedan ännu ganska talrika släktet af goda sagoförtäljare och sagoförtäljerskor glesnar mer och mer, och inom den nu lefvande generationen finnas ytterst få, som kunna berätta med samma liflighet och fullständighet i detaljerna, som utmärkte deras fångesmän. Äfven den, som i minnet troget bevarat åtskilligt af hvad han hört i sin barndom, är sällan benägen att meddela hvad han vet, emedan han ej kan eller ej vill tro att detta kan ega något värde. Han misstänker lätt att afsigten med efterspörjandet af »gammligt snack» endast är att förlöjliga berättaren, och denna fruktan är

*) Härmed förnekas icke att äfven en stor del af allmogens egna sagor kunna ega samma allmänlighet som de romantiska, ty öfver allt bland folklifvets minnen möta tankar och föreställningar, som ej kunna finna en tillfredsställande förklaring utan att återföras till den nordiska stammens äldsta fränder.

ej lätt att öfvervinna. Är man derföre nog lycklig att finna en god sagoförtäljare, som villigt och otvunget öppnar sin rika förråds-kammare, så bör man ej försumma att vända sig detta fynd till godo. Af en sådan kan man lära icke blott de sagor och berättelser, som direkt af honom meddelas, utan äfven *huru* man skall framställa sådana, hvilka man ej lyckats erhålla i samma värdade form. Det är nemligen klart, att, hvad sagorna angår, man ej får drifva troheten vid uppteckningen ända derhän, att man på ett mindre tilltalande sätt framställer hvad som utan ringaste ändring af hufvuddrag och karakteristiska biomständigheter kunnat blifva af intresse*). Att uppställa några regler eller bestämdt uppgifva *huru* långt denna frihet kan medgifvas är dock omöjligt, då detta måste lemnas åt hvars och ens individuella uppfattning; men det våga vi för visso säga, att *om* det skulle vara någon förunnadt att äfven hos oss åter väcka till lif denna utdöende konstart och öfverflytta den i skrift, så har hans arbete icke varit förgäfvat; ty oberäknadt den nytta han genom sina uppteckningar gör kulturforskningen, kommer hans framställnings-sätt icke att sakna allt inflytande på samtidens literära uppfattning. Hvem känner ej den frejdade norske sagoförtäljaren *P. Chr. Asbjörnsen*, och hvem vill väl förneka att hans verksamhet utöfvat ett helsosamt inflytande på den yngre norska literaturen? Skulle någon tviflare finnas, torde det vara nog att för honom anföra det vitnesbörd, som den store mästaren i konsten att berätta: *Björnstjerne Björnson* afgaf, då Christiania studentcorps den 15:de Januarii 1870 uppvaktade »Huldre-Eventyrens» förtäljare. Vid detta tillfälle uttalade han följande, i hans mun så betydelsefulla ord: »Gud skal vide, det var bleven lidet med mig, havde ikke Du været.» Det ligger en hel framtid i detta yttrande.

Det finnes således, äfven om dessa gamla traditioner icke i och för sig förtjente all uppmärksamhet, kraftiga och rent literära skäl att påyrka deras upptecknande, samt att detta, der sådant lämpligen ske kan, göres i ett språk, som är deras naturliga eller

*) Att en dylik frihet icke kan medgifvas vid upptecknandet af t. ex. folkvisor är naturligt. Der är formen *bunden* och ehuru olika sångare i följd af glömska eller felaktig erinring kunna tillåta sig en viss frihet i föredraget, måste man här göra troheten till ett oeftergifligt vilkor, då det endast är genom jemförelse af många varianter, som det ursprungliga — der detta är åtkomligt — kan utrönas.

åtminstone så mycket som möjligt lämpadt efter den muntliga framställningen. Asbjörnsens verk kan härvid lemna oss en god ledning, blott vi derjemte noga och i första rummet studera egna muntliga sagoföreljare och fasthålla de nationella egendomligheter, som hos dem möta. Vändes uppmärksamheten med allvar och mera allmänt åt detta håll, skall den närvarande bristen på goda inhemska förebilder snart fyllas, och äfven Sverige i sinom tid kunna uppvisa motstycken till hvad *Asbjørnsen* och *Moe, Aasen* m. fl. åstadkommit i Norge, och följderna deraf blifva lika välgörande för vår litteratur, som de redan visat sig vara för den norska.

Man eger full rätt att här vänta mycket af den kunskaps-sökande ungdomen, och författaren till denna uppsats, som i ett fjerdedels sekel sysslat med våra gamla minnen, har derföre ansett sig skyldig att fästa dessa yngre och kraftigare viljors uppmärksamhet på hvad hans egen erfarenhet kunnat gifva vid handen. Med en uppriktig och liflig önskan att såväl nu som framdeles kunna vara sina unga akademiska själsfränder till någon nytta förenar han äfven den, att sjelf få erfara huruvida han vid sina uppteckningar rätt förfarit, och avslutar derföre sin enkla framställning med ett försök bland många, att på svenskt landsmål återgifva allmogens berättelser. Det prof, som nu meddelas, är en berättelse eller, om man så vill, parabel, återgifven i Vermlandsmål, närmast Fryksdalens munart, ehuru Jösse och Nordmarks härader möjligen med ett eller annat uttryck dertill bidragit. Detta torde dock af hvarje mera sakkunnig ursäktas, då det ganska sällan är möjligt att med bestämdhet säga att det ena eller det andra ordet i ett landsmål finnes i den ena, men saknas i den andra bygden. För öfrigt nödgas förf. erkänna att det försök han nu lemnar, i många afseenden måste vara otillfredsställande. Han är ej infödd vermländing och trenne sommars resor i Vermland med de fasta fornlemningarnes uppsökande till hufvudsyfte hafva ej kunnat vara tillräckliga för fullständiga och grundliga språkstudier. De iakttagelser han gjort, gifva dock en berättigad anledning att fördela vermländskans skilda bygdemål i tvenne hufvudgrupper, Venerskustens och öfre Vermlands. Den förra, längst i öster blandad med den förtunnade Närikiska, som från Lekebergsslagen med kolonisationen smugit sig in i Karlskoga härad, sträcker sig upp mot Fernebo, Nyed och Ullerön, hvaremot

den sednare tränger temligen långt ner i vestra delen af Gillbergs härad, och i Jösse härad och Nordmarken starkt påverkats af Norskan. Att närmare bestämma gränserna emellan dessa är af lätt förklarliga skäl ej möjligt. De äro icke och kunna ej heller vara skarpt begränsade; men Fryksdalsmålet torde emedlertid få anses vara den renaste Vermländskan och därför har detta företrädesvis valts.

Vid framställandet af en saga i landsmål, beräknad för en större allmänhet, torde vara nödvändigt att göra drägten så enkel som möjligt och att, så vidt ske kan, inskränka ljudbeteckningarna. Dessa äro också här ytterst få och på långt när icke, hvad man ur vetenskaplig synpunkt kan ega rätt att fordra. I de ord, der ändelsernas försvinnande medfört den närmast föregående vokalens förlängning, har hvad sålunda uppslukats, betecknats med mindre bokstäfver; och läsaren, för hvilken ordet bör vara fullt igenkänligt, har således endast att iakttaga, att hvarhelst sådane mindre bokstäfver förekomma, den närmast föregående vokalen skall i uttalet fördubblas. *Lefde* bör därför läsas såsom *leefd*, *góssane* som *góssaan*, *göra* som *gödr* o. s. v. För öfrigt betecknar *ö* det i munarterna vanliga öfvergångsljudet *ua*, hvilket här stundom får en stark dragning mot *ö*, och **I** det tjocka *l*-ljudet.

Efter denna inledning och redogörelse för beteckningarna öfvergå vi till sjelfva agan *)s

Hô ska ongen hetta?

Dä va en gang ett regjällt å välståennes fölk, sôm lefde sôm gris i mäلت, för di hadde fullä hännerane tå allt, sôm gödt va. Men barn hadde di da inte mangä; för dä va barä e doter i husä, å henna kallte di Greta, men kressningsnamnä va Margreta förstäss. Hôvärs dä no va mä jäntongen, om ho va ful å le eller dä va nôä annä som felte-a; men ho ble storä tösa på sinnä fem å tjugä, å engen frijär velle tittä te-a ända. Nokk va föll dä unn'litt tökkte göbben han, far hennas, för nokk vesste allä gossane i sokkna att han ägde en tå di frakkeste gålane å mangä mangä hunnra riksdaler i penningär derte; å att han va en

*) Förf. ber detta tilanggflaälle att uttala sin tacksamhet till nämnde- och landstingsmannen Jan Magnusson i Granbäckstorp, hvilken benäget genomsett och granskat denna berättelse.

tokken kär, så han könne gi dotra si bå oxär å kjör, getter å sör i skåla å lättå mågen sinn ta an helå gåln å fö i hja! gamlane, då hadde han inte spart på te å ta!ä öm för döm. Ja di va da rent stönie å vinne i skall'n sôm inte velle kömmå te e tokka läjenhet å få den earva dotra, mente bå göbben å käringa hass. Å Greta ho höll allt mä på däsammå, fast ho inte kôm sej te å ta!ä öm-å. Men gössane ble inte likkrå för då; å den enå da'en gekk ätter den annrå, å då enå ärå ätter då annrå, å då kom ingen frijår än da.

Så bar då så te en sömmerqväll mä göbben satt å koxtä ner at väjen å völdes ätter frijärer, att en tä soknas frakkeste å gilleste gålguter kôm stassenes öppför lia. Göbben ble storöjd »Mor, Mor!» rofte-an. »No menår-a han kömmer. Opp mä korppluggane dinne!» Matmora in i stöga å te å glommå. »Ja så vesst va då ja tänkte» sa-'o, »å då inte Pär i Sörgåln. Jo Gu å då han!» Ho ut igenn för te å styrå å ställå i köven å kallå på Greta. »Pass no på jäntongen minn, no kömmer-n!» — »Hokken menår ni mor?» — »Håh körs frijörn din, vet ja.» — Åh nå-å, Hô sier ni mor; å Greta ble så gla, så ho va soprent ifråsej kömnen. Men no ble då brått mä te å pöntå å hamså sej å laga te nöå te å plåja den rare fråmmaten mä, för en tokken en könne-en föll inte väntå alle dagar. Amma gekk frijörn — di gisste allt rätt för en tokken va då — in i stöga å helste »Guss Afta!» — »Gussingå,» sa göbben å ba hómnen sittå ner. »En kan allt trångå te å hvilå nå en ha gått öpp för den härå langlia» sa-an. Nå, guten va nöböen. Han vesste inte öm han könne värå vältåjen, sa-an, å då va då bäst han stannte ve dörra tess han fått ta!ä öm ärnä sitt, sa-an. Då riktitt klakk i hjartå på göbben. Ett tokkå ärne hadde han völdnås ätter i mangå år, å han vesste nokk hörat då pekte. »Hô könne då da värå för-tt ärne?» Jo då va allt ett vigtitt frågsrå, sa frijörn. Göbben te å kallå på käringa si, å ho in på tvara å te å helså på guten. »Mej förlöf, öm ja får fråjå», sa guten, »finns då e ong, vakker flekkå här mä namnä Margreta?» — »Jo menan fanns då e tokka, enåste barnå deras, storå vöxnå tösa. Å så snåll ho va te gärå mä hånrrane sinne! Ho könne sy å sömmå, spinnå å vävä, å då bå rätt å slått å rannet å roset, men ho könne allt strykå gullringane tä sej å ta i på tongen mä, öm en velle ha-a te-t. Å så va ho earva dotra deras, skölle få he!å gåln å oxär

å kjör, getter å sör, selver å gull, klär å penningar, å vävar tå allä di slag i brurskåla.» — Göbben å kärringa te å slamrä å smälä om höranner å kom så i drefta att dä va mä nö di velle lättä frijörn bära fram sett ärne. Just den jänta va dä han sökte — sa-an; å nä han inte hadde bönkär mä sej, så löt han å gärä tjensta sjöl å talä om hövärs han hadde't hemmä när sej för å hörä om di, sôm hennas föräldrer va, könne värä freds mä di fekk kômme ihop, sa-an — Åh dä va nokk så völä mä dä, så dä könne bära sej — mente göbben, å han sjöl va no så gammel å skragget å utförn, å bröten tå ekta — sa-an, så han trängde om te få nö'en, sôm tok an gäl'n, å da könne han föll inte vanskä ett gödt tebö — sa-an. Men inte könne en talä om tokkä ve dörra! Guten va pokken te å gå fram å höllä te go'er littä fägna, tokkä mor könne bju på. — »Men dä kan ja föll ända siä» — sa gobben å gjole sej jussôm littä storakti, »att dä ä allt mangä, sôm tal't ve mej om den saka å villä hatt Greta; men just dej ha ja väntä på» — sa-an, »ä sällvart dej, att du inte kom te ättermessä. Ä matmora, sir du, ho vell allt sôm ja; eller höll's du mor?» — Gömma hadde så möä å styra å ställä mä, men ho velle som hössbönn sa-o. »Ä Greta» — sa göbben »ho ä e så lättvölja tös, så ho gär allt sôm vi vell.» Greta stok å glötta på kövdorra å titta bol mä dörrgäten, å velle nokk strass lägga sett jakol te, om dä barä ha pass't sej, men ho könne föll inte visä sej så angeläjen heller.

No byntä göbben å frijörn te å smakä på pläjinga å snakkä om gäl'ane sinne, om ärväjen å hö mangä krötter di könne vinterfö te manns, å annä tokkä der, männa gömma va i fal mä å stussa öpp Greta, för ho hadde så fått giftäsrona på öja, så ho va rent skammom för å gärä nö'ä sjöl. Men pönta ble ho å fin, så ho sken som sola i Kallsta, å så skölle ho da in te frijörn sinn förståss. Men tomhänt könne ho föll inte kômme; å da hitte mor hennas på — för si käringane di ä da allti illistia — att ho skölle gå ätter öl i källörn å helsa frijörn mä dä storä sölfstopä i hånna. Männa ho no gekk åt källörn flöj dä på-a att nä ho ble gift så könne dä hitta på å hännä sej att ho fekk barn ho som annrä, å no bynte ho å grönnä på hö ho skölle kallä förste ongen sinn. Ett namn skölle han da ha, men hö skölle dä värä? Ja hönna skölle ho kallä-n? Dä va ho inte kröpp te grönnä ut, fast ho tok te å fonderä, så ho rent

glömde tå bå källörn å ölä å frijörn å helä va|a. Dä va föll inte lätt å siä dä heller, för ho könnne da inte vetä öm dä ble en pöjke eller e jäntä; men hokka sôm, namn skölle ongen ha å ett rigtigt rart namn te dä begrips; men hô skölle dä värä? Ja hör skölle han da hettä?

Mä ho no stok der i sinnä fonderinger sått göbben å frijörn inn'i stöga å smakte på fägninga, ost å mes å spekkytt å allt gömma hadde, å åt den enä klengåsa ätter den anner mä di väntä på ölä å jäntä, å bynte å tro att pajsane ha tatt'a, ätter ho inte kôm te bakörs. »Ho ä så pyret å blyjvöln jäntongen minn» sa gömma, så näggum ja tror ho tör å gå in. Ja löter föll allt å gå ätter-a ja. Dämmä så skunntä ho sej ut ätter Greta, sôm stok där så grönnrik i giftestankane. »Du va Noachs körp du, hô kômmer dä åt dej storä pija, sôm blir ståennes tokken. — Ja menär du ä kaf stölli, sôm inte går in te frijörn dinn» — sa gömma. »Hönnt tänker du på?» — »Åh Gullä sötä mor» — sa Greta, »ja gröunär på hô förstä ongen minn ska hettä. Kan ni siä dä, mor?» — »Näggum ja dä kan» — sa käringa »men nöä namn ska-n föll ha, den lelle sötnäbben, å ett rart namn må dä da värä, men hô ska dä bli. Lä mej si!» Å så ble ho ståennes där ho mä.

Nä no hvasken jänta eller käringa kôm te bakörs ble göbben illsvien. »Dä va föll skröplä dä här» — sa-an, att Greta kan gärä sej så nöpekket, för ho pla da inte värä nöä tvartförsträ, å vell allt gi sitt jako| likkså gärnä sôm nönstinner vi» — sa-an. »Ja löter föll sjö| å gå ätter-a.» Å så stönntä han ut dä fortestä han könne. Nä han no fekk si gömma si å tösa ståennes i källersvalen ble han krutrasen: »Ja menär ni rakt ha taft fråna, sôm står såless sôm enna solvännerer, nä ni ha frijörn i husä. Åh skunn er inatti!» — »Ja vesst ja» — sa käringa, men du må tro dä ä nönting grannlagt vi grönnär på — »na da! hô kan dä värä?» — »Jo hô Gretas förstä barn ska hettä.» — »Ja sij dä» — sa göbben å ble så mill i syna sôm öm han hatt ongen på armane sinne, »Ja sij dä! Nokk ska-an ha ett innli fint å rart namn den lelle gussengeln, men hô ska-an hettä?» Han bynnte å fonderä å klä sej i skallen. — Han vesste jo inte hölles dä konne hömsä te, mä dä ble en gut eller e tös, men namn sköllä ongen ha, å hô sköllä han hettä. Ja hô skölle han hettä? Han kom inte te rättä mä den saka han heller. Å så ble han ståennes där han og.

Amma sått frijörn ensammen inne i stöga å bynte å bli lett ve den moroa. Nä nu hvasken fästerpija eller gamlane kôm te bakörs så trodde han att di gjole-t på môn å ha samsätt sej te å förä spetake] mä-n å ble flyjrasen, tok hatten sinn å gekk. Nä han kôm på bogå]n så han hövärs di stok allä tre i källersvalen. Göbben fekk först öja på-n. »Du må tro, guten min» — sa-an, »att vi står här å tänker på e vigtig sak vi, å dä ä, nä basta bränner öpp hô Gretas första barn ska hettä.» »Häh körs må dä» — sa frijörn, dä kan allt töl]ä å tänka på, å dä kan ni nokk behöva å grönna på stött i lang ti: Men inte kômmer dä te å hettä ätter mej, dä ä da så vesst å sannt sôm att sola gekk öpp i da.» Dämmä löfte han på hatten å gekk utför lia. Göbben te å ropä ätter-n, men dä hjäl]te inte. Han gekk väjen nerat å kôm allri mer te bakörs.

Höless dä ble senna, dä ha ja inte hört kny eller knätt öm, men kôm dä en frijäre än en gang, vesst förvarde di sej för tokka unöttie fönnderingär; för dä vet en föll, att hör sak har sin ti, å nä jarnä ä i varmen ska en smiä.

Anm. regjäl, reell, dugtig, förträfflig; ett ord, som flitigt användes i Wermländskan. — lefva som gris i mält, lefva som gris i mältan eller i maltet, må godt. — Hövärs, huru — äfven höless eller hölls — nöä, något (med ä betecknas här såväl den neutrala ändelsen som det färgade a ljudet öfverallt der detta lyder som e, en beteckning, hvilken ansetts mindre vilseledande än det eljest vanliga e). — sinna, sina (pron. possess. återgifvas här med dubbla konsonanter för att angifva uttalet, hvilket är siinn eller rättare seenn men ej siin) — sö (pl. söer el sör) fär. — Fö i hjäl gamlane, gifva de gamle undantag eller s. k. fördel för återstående lifstiden — hass sammandraget af hans. — likkrä och annrä uttalas likker och anner. Völnäs, om en åträ efter något, som man anser sig ega full rätt att vinna. — glömmä, uppmärksamt eller nyfiket betrakta. Köve, rummet bredvid stugan — hô, hvad. — soprent, helt och hållet, fullkomligt — amma, emedlertid. — gussingä, gud signe, vanliga svaret på en helsning — hömmen, honom — langli, lång backe — nöböen nöbjuden. — vältäjen, välkommen. — hörat, hvartät. — på tvara i största hast, tvärt. — fräjä, fråga. — jo menan, jo visst. — stryka gullringane tå sej å ta i på tongen, icke rygga tillbaka för gröfre sysslor, synnerligast om dem utom hus. — smälä tala fort och ifrigt. frijörn, friaren. — bönkär, taleman, förspråkare vid ett högtidligt frieri. — lötä, vara tvungen till, måste. — ekt brukas endast i bestämd form ektä, gikt. — vanska, ogilla, afslä. — pokken, pokka tvungen; nödsakad. — sällvart dej, lycklig du! — kommä te ättermessä komma för sent. — matmora och hössbönn de officiella och högtidliga benämningarne på gift

folk. — *lättvöljen*, medgörlig. — *glötta*, glänta. — *dorrgåt* dörrspringa. — *pläjing* f. pläging, välfägnad. — *årväj*, årväg, årsväxt, gröda. — *männa*, medan. — *i fal mä*, i färd med, sysselsatt med. — *stussä öpp*, putsa, snygga upp. — *få giftäsröna på öja*, af giftastankar hindras att se. — *skamnöm*, urståndsatt, oförmögen till något. — *pönta*, pyntad. — *skina sôm sola i Kallsta* eller *Källsta*: skina som solen i Carlstad, vanlig liknelse äfven utom Wermland. — *hônna*, huru. — *mes*, mesost. — *spekkytt*, spickekött. — *klengås*, smörgås, bredd med knif. — *pajs*, varg, hvilken ej hör benämnas med sitt vanliga namn. — *blyjvöln*, blyg. — *näggum*, nej vid Gud, om. — *grönnrik*, fundersam, försjunken i tankar. — *Noachs körp* säges om den, som skickas ett ärende och ej kommer tillbaka. — *kaf*, alldeles. — *hönnt*, hvad är det som, hvad för slag, äfven *hött*. — *illsvien*, orolig. — *skröplä* underligt. — *nöpekket*, nödbjuden, motsträfvig. — *plä*, pläga, bruka, ha för sed. — *tvartförsträ*, figurligt om en, som sätter sig på tvären, är motsträfvig och ogin. — *nônstinner* el *nöntinner*, någonsin. — *stonntä*, gå tungt och ovigt om gammalt folk, som äro stelbente af ålder eller giktbrutne. — *krutrasen*, *flyjrasen*, häftigt upptänd som eld i krut. — *tappä fråna*, förlora vettet. — *solvännere*, solvisare. — *homsä te*, slumpa till, hända. — *lett*, trött, utledsen. — *moro* (norskt ord) nöje. — *på môn*, med flit, uppsåtligt. — *bogäl*, gården mellan husen. — *basta bränner öpp*, barsöl förestår. — *stött*, beständigt, oupphörligt. — *hjälte*, hjälpte.